

Előfizetési feltételek:

Belföldre, Jugoszláviába, Lengyelországra és Ausztriába	
Egy évre	50 Ké
Hat hónapra	25 Ké
Három hónapra	13 Ké
Magyarország-Francaország	63 Ké
Egyéb külföldre	75 Ké

TELEFON 98

BARS

A hirdetések használatát a pozsonyi postagazgatóság engedélyezte
25448 III.—1925. szám alatt
Felvevő postahivatal: LÉVA

Ara: 1.— Ké

Hirdetések: Díjazás szerint. Gyakori hirdetések és a velünk összeköttetésben levő hirdetői irodák árendájában részesülnek

KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

A kéziratok a szerkesztőséghez küldendőek
Kéziratok vissza nem adódnak
Alapította: HOLLÓ SÁNDOR

Megjelenik: Minden vasárnap reggel
Szerkesztésért felelős: A LAP KIADÓJA

A hirdetések, előfizetések s a reklamációkat
a kiadóhivatalba kérjük utasítani
A lap kiadója: NYITRAI ÉS TÁRSA

TÖRTÉNELMI ERŐK SODRÁBAN

Irta: KOPERNICZKY KORNÉL

Dr. Tiso József szlovák miniszterelnök az elmúlt vasárnap Besztercebányán forradalomnak nevezte a szlovákiai átalakulást, amelyben a szlovák nemzeti eszme győzött.

Mi, magyarok őszinte szívvel örülünk a vérengző szlovák forradalom sikerének, a szlovák nemzeti eszme győzelmének, hiszen hosszú éveken keresztül egy tronton, az ellenék frontján az egyesült magyar párt is résztvevett eme győzelem előkészítésének harcos munkájában: Együtt küzdöttünk a szlovákiai népek örendelkezési jogának elismertetéséért s ez a küzdelem husz esztendő óta erőszakkal után Istén segítségével végre diadalt aratott.

Mi, magyarok örülünk annak, hogy szlovák testvéreink is, akikkel ezeréves kapcsolatunk és együttélésünk során olyan sok és bensőséges vonatkozásba jutottunk: ma elértek azt a lehetőséget, hogy az új Szlovákiában saját elgondolásuk és tetszésük szerint rendezhetik be jövőbeni nemzeti életüket.

Az ezeréves testvérek Szlovákiában most bucsuzásra készülnek, hogy megkezdjék önálló, külön életüket. A magyarok, az aranykalászos róna népe boldogan tekint a szöke Duna felé, ahol testvéreik örömpeső lélekkel várnak az idő beteljesedésére, amidőn huszévi kényszerű távollét után ismét dobogó sziveikre szoríthatják elszakított véreiket.

Ezekben a mélyen megindító ünnepélyes órákban — milyen csodálatos — nem mindenki tudja megtalálni a kellő hangot, mert a szavak és a mondatok nem egyforma megértéssel és egyforma őszinteséggel szakadnak ki mindenkinél a szívből. Vannak még mindig olyanok, akik történelmi suly szavak helyett még most is csak az ócsárlás és a felszínes propaganda üresen kongó frázisaival fordulnak felénk, amint azt a lévai lapársunk, a Pohronie teszi, amely még a legutóbbi számában is magyar „tirannizmusról” és magyar „elmaradottságról” regél. Kár a bucsuzás óráit ilyen tüskeverésekkel megtrónítani, a történelmi időkhöz méltó emelkedettség helyett.

De örvedetes, hogy az igazi

szlovák hazafiak hangja másként cseng és történelmi régiókba igyekszik szállni. Urban Milos a jőnévű szlovák író irta többek között a Szlovákban: „Örülni fogunk a magyarokkal, ha a tiszta magyar vidékek végre odajutnak, ahová egész lelki berendezkedésükkel inklinálnak: a szent István koronája alá. Tudjuk nagyon jól — mondja Urban Milos —, hogy mit jelent az, ha egy öntudatos nemzetnek idegen állam kötelékében kell élnie . . .”

A jövőbe néző igazi szlovák hazafi hangja az Urban Milosé, aki tudatában van a szomszédos népek és nemzetek egymásra utaltságának. Hogyha a magyarok és szlovákok ezeréves közös útja most

kétéfé is ágazik: a magyar népet és a szlovák népet a közös történelemből szőtt erős lélekszálak továbbra is összetegjék könti és a történelmen kívül a két keresztény népek mindennapi Miatyánkában az Istentől kért szent kenyér gondja is erősen összekapcsolja és egymásra utalja.

Léván, itt a magyar—szlovák nyelvhatáron kétszeresen érezzük és látjuk a két derék nemzet egymásrautaltságát és gazdasági érdekességét, éppen azért bizunk abban, hogy a jövőben a magyarok és szlovákok a legjobb baráti viszonyban fognak élni saját határai között. Ma még a történelmi erők sodrában zajlik életünk, de remélhetőleg rövidesen meg fog állapodni ez a sodrás, hogy helyet adjon a békés építő munkának, amit oly hön vár minden emberséges ember!

PECSÉTYŰRŰ-LÁZ

Irta: FÉJA GÉZA

Féja Géza lévai földink, a kiváló írónak ezt a figyelemre méltó cikkét az *Uj Szellem*, kitűnő magyar kulturpolitikai szemle legújabb számából vettük át.

A szellemi zűrzavarban, mely reánk szakadt s melyet egyesek, nem is sokan és nem is sulyos emberek, egyre nővelnek, lépten-nyomon felhangzik a „faj” s a „fajvédelem” hangzatos. Sokan jóhiszeműen hangoztatják, mások azonban mérhetetlen tudományos és politikai műveletlenségüket takargalják csupán vele. Az idő komolysága arra kötelez, hogy tisztazzuk a fogalmakat.

Senki sem tagadhatja, hogy kezdetben vérségi kötelék kapcsolta össze a kezdetleges társadalmakat. Az is tagadhatatlan, hogy a vérségi köteléket, időt és balsejort bír erős fajtknál, nem homályosítja el a történelem. A vérségi kapcsolat eleven összetartó erő marad mindig. De végtelenül tévednek azok, akik azt hiszik, hogy kizárólag a vérségi köteléken épül fel egy nemzet léte.

A nemzet történelmi léte során nemzeti szellemet teremt és sajátos történelmi magatartást épít. Nem marad a szigorú vérségi kötelék korlátai között, ha élni akar, nem is maradhat. Új elemeket olvaszt magába, s ha eléggé erős a történelmi magatartása és a nemzeti szelleme, akkor a beolvasztás csaknem mindig sikertül is. Az erős nemzeti szellem, a fajta szellemével telített történelmi légkör mindig magába olvasztja azokat, akik ösztönözten közelnek feléje.

Petőfi Sándorban nyilatkozott meg legutóbban 1848-ban a függetlenségre törekvő magyarság történelmi szelleme. Hermau Ottó csodálatos megérzéssel kutatta a magyarság ösfooglalózásait. S kinek jutna eszébe, hogy kétkelődjék? A magyar-azul keresztetéből származó Kaffka Margit mulhatatlan könyvet írt éppen a magyar fajta életstílusáról. Az ő

szellemi magatartásuk, szellemi magyarságuk különb bizonyító oklevél minden kutyabőrnel.

A szinmagyarok, a kevertvéru magyarok, s az igazi beolvasztott valamennyien azt bizonyítják, hogy igenis van magyar „race”, magyar fajta. Kinek-kinek a szelleme és magatartása a bizonyosság arra, hogy tagja-e ennek a közösségnek. Aki tagja, az ösztönöz, meggyőző erővel s a fajtát jellemző szeméremmel építi, gazdagítja a magyar életet. Aki nem tagja, az magyarkodik, s a magasabb értelemben vett fajtavál szemben pedigret keres.

Furcsa dolog ez az „emberi” pedigré-elmélet. A kutyavilágban még csak megjárja, ottan bizonyos külföldi jelek sorozata az irányító szempont. A külső vizsgálat alapján megállapítják a pedigret s ezzel a „vizsgálati alany” értékét. Az embervilágban más a pedigré módszere: papirosok alapján állapítják meg az egyén értékét. Társadalmunk egyre jobban beleesik abba a körbe, hogy a papirosoknak inkább hisz, mint az ember szellemének, lelkének, magatartásának és képességének.

Újra elsokasodtak a pecsétgyűrűk, új lendületet nyert a családalkutatás. 1848-nak az volt a legnagyobb emberi és nemzeti vívmánya, hogy megalkotta az egységes és minden tagját egyenlő jogokkal felruházott nemzet fogalmát. Most pedig mintha ismét utnak indulnának a társadalmi megkötöttségek, mondhatom: társadalmi determinációk felé.

Az új Európát a társadalmi megkötöttségekkel felszabaduló ember teremtette meg. Nem állítom, hogy ez az építmény tökéletes és nem szorul sürgős reformokra. A magyar életnek is mélyebben magyarrá kell válnia. Ezért harcolunk csaknem egy évtized óta. S midőn a mélyebb magyarság forrásvidékeit kutattuk, a magyar néphez jutottunk. S

akkor egyszerre szembetaláltuk magunkat bizonyos szabadalmasított „fajvédők”-kel. Holott a magyar vért a magyar nép őrizte meg legbiztosabban.

A magyar nép az élő bizonyossága annak, hogy milyen a tulajdonképeni magyar fajta. S a magyar nép sohasem keresett ember-társait pedig, hanem a maga módján: a szellem, az emberi magatartás magyarságát kereste. Azt nézte, hogy a hozzája vezető ember bele tud-e illeszkedni az ő közösségébe, vállalja-e a falusi közösség bévül élő, iratlan törvényeit? A magyar nép tenített bennünket arra, hogy ne értékeljük a pedigrés magyarkodást.

Azért harcolunk egy évtized óta, hogy ez

a mélyben élő tiszta magyarság, mely végtelen történelmi szenvedések tűzében apostoli magyarsággá érett, járja át egész életünket. Tegyük szívükre a kezüket a leghangosabb fajvédők és „hungaristák” a állapítsák meg, hogy mit tettek, mennyit dolgoztak e nagy cél érdekében?

A magyar társadalmat ma ezer gát, korlát, irányzat és elmélet igyekszik szétarabolni. Van azonban egy nagy bizonyosságunk, erős sziklánk és kővárunk: a magyar népközösség. Óriási építő és összetartó erő ez. Szilárd kötély és biztos alap. Szilárdan hisszük, hogy az építők, az igazi magyarok, vér s a szellem magyarjai: ide térnek majd.

ban már 6851, több mint 35% vallotta magát csehszlováknak

Komárom, Rimaszombat és Rozsnyó állhatatosabb volt, bár bizonyos csökkentést a háboru előtt is mutatott. 1890-ben Komáromban még 93% volt magyar, 1910-ben már csak 89%, de 1919-ben is kénytelenek voltak 84%-ot kimutatni.

Rimaszombaton az 1910-es 90%-kal szemben 1919-ben mindössze 2%kal kevesebbet, 88%-ot mutattak ki, **Rozsnyón** is hasonló volt a helyzet, mert az 1910-es 89%-kal szemben az impériumváltozás után is 86 százalék gerinces magyar vallotta magát változatlanul magyarnak.

Léva

Léva arányszám hullámzása hasonlít Érsekújvárhoz s ez nyilván a szlovák környék hatásával hozható részben összefüggésbe. 1890-ben még csak 85 százalék a magyar, amely 1910-ig 90 százalékra emelkedett, azonban az impériumváltozás következtében már csak 69 százalék valja magát magyarnak.

Melyek a békebeli magyar városok

Ha tehát a statisztikát nézzük, vagy a következő számottevő városokban volt a magyarság lényeges többségben az 1910-es magyar népszámlálás szerint:

Érsekújvár	92	százalék magyar
Rimaszombat	90	" "
Léva	90	" "
Rozsnyó	89	" "
Komárom	89	" "
Losonc	82	" "
Jolsva	80	" "
Kassa	75	" "
Nyitra	59	" "
Zólyom	56	" "
Besztercebánya	49	" "
Eperjes	48	" "
Pozsony	40	" "

1919-es, első szlovák népszámlálás adatai alapján:

Rimaszombat	88	" "
Rozsnyó	86	" "
Komárom	84	" "
Léva	69	" "
Érsekújvár	62	" "
Kassa	38	" "
Jolsva	32	" "
Pozsony	29	" "
Losonc	27	" "
Eperjes	19	" "
Nyitra	17	" "

Érdekes statisztikai számok

A világpolitika érdeklődése ezidőszert kétségtelenül a magyar—csehszlovák határkizigítő tárgyalások felé összpontosul. Kétségtelen, hogy elsősorban a nemzetiségi összetételt tartják fontosnak, mert a nagyhatalmak müncheni egyezsége alapján a nemzet—csehszlovák új határok megállapításánál főként az etnográfiai határt vizsgálták s a határvonalakat eszerint vonták meg.

A Slovenská Krajina 1920-ban kiadott statisztikai könyve az 1919-ben megtartott első csehszlovák népszámlálási eredményekkel kapcsolatosan hatalmas táblázatokban ismertetve Szlovákia nemzetiségi fejlődését 1880-tól 1919-ig.

Bennünket főleg azok a vitatott városok és járások érdekelnek, amelyek hovatarozásáról már a közeljövőben vagy az érdekelte államoknak, vagy pedig a nagyhatalmaknak kell döntenie.

Kassa

Ha figyelemmel kísérjük ezeket a statisztikai adatokat, úgy kétségtelen hullámzást állapíthatunk meg. A magyarság arányszáma 1910-ben érte el tetőpontját s az 1919-es első népszámlálás már lényegesen csökkentette a magyarok s lényegesen emelte a kimutatott csehszlovákok számát. Nem érdektelen rámutatni arra, hogy Kassa városában például 1890-ben körülbelül a lakosság 50 százaléka volt magyar. Ez a szám 1910-ig, 20 esztendő alatt 75 százalékra emelkedett s 44.210 lakos közül 33.350 volt magyar s csak 6557, nem egészen 15 százalék szlovák, 1919-ben, az első csehszlovák népszámlálás alkalmából a magyarok száma majdnem a felére, 17.991-re csökkent (38%), ezzel szemben a csehszlovákok megháromszorozódtak s 22.858-ra emelkedve megközelítette az 50%-ot.

Nyitra

Hasonló eltolódás figyelhető meg Nyitra városában is. 1890-ben csak 38% volt a magyarok s mintegy 40% a szlovákok száma. 1910-ig a magyarok száma csaknem megduplázódik, mert 16.419 lakosból 9754, azaz 59% magyar s csak mintegy 30%, 4929 szlovák volt. Az első csehszlovák népszámlálásnál, 1919-ben a magyarok száma 17%-ra csökken (2899), míg a csehszlovákok arányszáma 13.246-ra emelkedik.

Losonc

Szinte megmagyarázhatatlan a többségében erősen magyarnak hitt Losonc statisztikája. 1890-ben még 85% volt a magyarok s a szlovák elem alig haladta meg a 10%-ot. 1910-ben — a város erőteljes népszaporodásával egyidejűleg — a szlovák elem nyilvánvalóan aránylag jobban szaporodott, mint a magyar, mert a magyarság arányszáma 82%-ra csökkent, míg a szlovákoké 13%-ra emelkedett. Annál érthetlenebb, hogy már 1919-ben, a csehszlovák impérium legelső esztendejében a magyarság arányszáma 82 százalékról 27%-ra (!) csökkent, ezzel szemben a csehszlovák nép arányszámát csaknem 70%-ban (!) mutatták ki.

Eperjes, Besztercebánya, Zólyom

Az erősebben szlováknak nyilvánított városokban is nagyon feltűnőek a nemzeti „eltolódások”. Eperjesen 1910-ben még 48% a magyarság arányszáma, amely azonban 9 esztendő alatt s az impériumváltozás következtében 19%-ra csökkent. Besztercebányán 1890-ben 24% volt a magyar, 1910-ben 49%, 1919-ben már csak 15% (!). Zólyomban még feltűnőbb az arány, ha eláruljuk, hogy 1910-ben 56% jelentette ki magát magyarnak, míg 1919-ben mindössze 5% nem egészen a tízedrésze.

Pozsony

Külön érdekesség Pozsony statisztikája. 1910-ben már 40% volt a magyarság arányszáma s a németségé alig 1—2%-kal magasabb. 1919-ben ez az arányszám 29%-ra csökkent s 10 évvel később 17%-ra.

A magyar városok szerepe

A magyar többségű városok arányszáma a háboru megelőző évtizedekben alig változott. **Érsekújvárott** például már 1890-ben 87% volt a magyarok arányszáma s ez 1910-ig felemelkedett 92%-ra. Az államfordulat első népszámlálásakor, 1919-ben 62%-ra nyomódott vissza az arányszám, amely 10 évvel később már 46%-ra zsugorodott. A szlovákság arányszáma 1890-ben Érsekújvárott alig érte el a 8%-ot s 1910-ig 6%-ra (964 lélekszáma) csökkent. 1919-ben azon-

KULONFÉLÉK

— **GYÁSZHIREK.** E hó 23-án elhunyt Léván a Garam völgyének legidősebb orvosa, dr. Gellényi Miksa. A 82 éves Gellényi Léván született és a bécsi Rudolf-kórházból került vissza több mint félszázad év előtt szülővárosába, Lévára, gyakorló orvosnak. A kisemberek orvosa volt, megértéssel a kevéspénzű betegek iránt, akiknek gyakran leszállította az orvosi honoráriumot. Gyermekai fiatalon elhaltak mellőle, majd özvegyiségre jutva, egyedül ideigélt, az utóbbi években már csak nagy ritkán volt látható jellegzetes alakja az utcán. Nyolcvanadik életévében az Orvosszövetség ünneplésben részesítette az agg orvost. Földi porrézeit hétfőn délután helyezték örök pihenőre a helybéli izraelita temetőben nagy részvét mellett. — Kalapos Anna, Kalapos Lajos nyugalmazott városi alkalmazott leánya, életének 56. évében hosszas szenvedés után Léván elhunyt. Földi maradványait csütörtökön helyezték örök nyugalomra rokonságának és ismerőseinek őszinte részvéte mellett a róm. kath. egyház szertartása szerint.

Őszi rigmusok . . .

A természet örök rendje szerint a nyárnak, meleg, sőt annyiszor túlmeleg hónapjai után most már ime a szelid verőfényvel kedveskedő „ősz-elő“ következik. Beköszöntött tehát ez is, a jó öreg szeptember, hajdanában ugynevezett Szent Mihály hava, eléggé nem titkolható öröme a tudományok gazdag tárházaiban elmélyülni vágyó s jól megpihent ifjúságnak. Két-három-négyszáz esztendőknél előtte ilyentájt hajdanvaló derék eleink megint csak előszedegettek a család agyonforgatott irodalmi kincseit, a mindent tudó kalendáriumot. Mert hát illet mindenekelőtt tisztában lenni elsősorban a familia gondos fejének azzal, hogy erre a hónapra, melyben a mindeneget életető nap a Mérleg jegybe lép, mely bőcs tanácsokat tartogatott a kalendáriumbéli régi rigmusok ismeretlenül maradt poétájá? És egészen bizonyos, hogy hamarosan meg is találta, mert abban a rég letűnt világban nem volt olyan kalendárium, melyben a megszokott helyen, rendszeren a százesztendős jóvendőmondó bácai szövege után, egy-két ékes distichonban az év minden egyes hónapjára ott ne lett volna az obligát felvilágosító rigmus.

Mert hát pl. az 1581. közönséges esztendőre szerkesztett „Judicium magyar nyelven“, mely a bártfai könyvnyomtató-műhelyből került ki, ezt a baljóslatu rigmust adja Szent Mihály havára:

Ez betegséges, félelmes enni gyümölcsset,
Kertekben mostan vetnie kellő porait.

A vereszet teljesen adós marad a felelettel az általa eképen felvetett ama problémára, hogy vajon miért is félelmetes dolog szeptemberben enni gyümölcsöt? Erre a mai ember sem tudna hirtelenében rájönni a bizony még meg is találta a gyengebb idegzetű halandó, arra gondolván, hogy az azóta letelt csekély negyedfélszáz esztendő óta hány derék bőcsületes magyar ember fogyasztgatta nagy élvezettel a szeptemberi istenadta gyümölcsöket a nélkül, hogy a leghalványabb fogalma is lett volna a bártfai rigmusbéli veszedelemről!

Ámde mindennemű kétséget eloszlat a tekintetben a fejevári kalendáriumnak 1630. évi, tehát ötven évvel később kibocsájtott s amannál megértőbb és humánusabb szeptemberi rigmusa, amely meg már mintha éppen

ellenkező cselekvésekre buzdítaná szótfogadó olvasóit. Mert hogy aszongya:

Feredés hasznos, érvágás, patika szerszám,
Kecske, vadhus, tej, madarat ebben egyél.

Egyél-igyál vigan, jól lakjál borral e hónapban,

Meg ért szőlőkben szintén eleget egyél!

Szóval szeptemberben, ha kellőképpen megfogadta a jó kalendáriumolvasó a rigmus eme tanácsát: nem is élt rosszul az e korábbi magyar ember. Különösképpen megszivellendő volt a borral való jóllakás, amely főképpen a borusabb szeptemberi napokon bizonyára alig is hagyott kívánnivalót maga után, ha csak azt nem, hogy a szaporán locolgatott gége más napon még erőteljesebben kívánta a hegy levét. És sokan valóban, akik „édes bortól részegedtenek vala meg.“

A komoly munkára hívás és a gazda előrelátó gondoskodása nyilvánul meg az 1611. évi kereszturi kalendárium e hónapj rigmusában, mondván:

Hordót készít Sz. Mihály hava termelt szőlőknek,

Fődbe veti ő buzáját jóvendő termésért.

Mert hát nem csak borral él ám a magyar ember; előbb gondoskodni kell arról, hogy legyen mit megiszogatni. A kenyérre valóról nemkülömben. Szeptember hónapja pedig erre különösképpen alkalmas.

Ilyesmire buzdít az a régeirégi magyar rigmus is, mely egy 1675-ik évi öreg kalendáriumban látott vala napvilágot. Ez már határozott utasításokat ad ki az öt olvasó lelkes magyarnak, hogy miképpen cselekedjék. Ime, a rendelkezés:

Szolg, készits boronát, zsák buzát vess hamar Gállal,

Hordót, kádát musttal tölts meg Jacshe jóval.

Hogy ki ez a hajdanvaló Gál és ki ez a Jacshe, azt eddig a pillanatig még nem sikerült eldöntennem.

De szentül meg vagyok győződve róla bárkik lettenek légyen is ők, emberül meg is felelték annakidején a rigmusbéli utasításnak. Miért is írta volna hiába a poémáját szegény, jámbor ismertlen verselő?!

Szintén a szeptemberi jól-élés nagybuzgó-ságu apostola annak az ősrigmusnak névtelen nyelbetoje is mely 1679-ben a kolozsvári kalendáriumban gyönyörködtette figyelmes olvasóit és olvasónőit. Ő már — nagyon okosan — cseppet sem idegenkedik a fű-szerszamos ételtől, sem pedig a gyümölcsötől, bizonyosságul annak, hogy a gyümölcs fogyasztás még sem olyan veszedelmes dolog szeptember havában.

Fű-szerszamos ételt, bort ez hóba kívánok,

Kecske tejt szeretek, gyenge gyümölcs-csel élék.

Nyilvánvaló ime, hogy a jó boroccska mellett ajánlatos olykoron a kecsketej is, mint a józanság fokmérője. Hogy a kecsketejnek eme jelentősége miatt domborodik ki feltűnően éppen Szent Mihály havában: azt igen csak szeretném megtudakolni a rigmuscínálótól, de sajnos, erre már nem nyílik alkalom oly temérdek sok esztendő távozásban, meg kell elégednem azzal, hogy elmentmondás nélkül beveszem a — kecsketejet, ha van . . .

Szeptember havára sokkal jobban illik az a régi vereszet, melyet tulajdonképpen már az szugsztusi rigmusok között láttunk, nem egészen hízogően emlékezvén meg az elbujva mustozó szőlőpásztorról. Jobb emlékezetnek okáért ide íktatom:

Érik már a szőlő, a seregék járnak,

A nagy szőlősa gazdák sok és jó bort várnak.

A szőlő-pásztorok elbujva mustoznak,

Addig a seregék a tőkén dolgoznak.

Jó százesztendő s rigmus már ez is: 1880-ban jelent meg az azon évre szerkesztett Komáromi kalendáriumban.

— Engedélyezték Szlovákiában Hitler „Mein Kampf” könyvét. A szlovák kormány belügyminisztere rendeletet adott ki, amely feloldotta Hitler „Mein Kampf” című könyve terjesztési tilalmát, továbbá engedélyezte a következő német lapok szlovákiai terjesztését: Völkischer Beobachter, Berliner Börsenzeitung, Neue Freie Presse, Frankfurter Zeitung, Münchner Neueste Nachrichten.

— BORFELVÉTEL. A termelt bormust a következő helyeken és napokon lesz a jövedéki ellenőrző hivatal által megállapítva: November 2-án Eső, Közép és Alsó-Óléva, 3-án Nagydob, Alsó és Felsőzsece községekben, 4-én Alsó és Felső-Káka, Montava, Alsó és Felső-Urbán, Kőpince, Hídegoldal, 5-én Kereszthegy, Szentjános és Órhegy, november 7-én Léva város. Felhívataknak a bortermelők, hogy a jelzett időben jelenjenek meg a bormust elhelyezési helyén és az ellenőrző közegnek adják át a vonatkozó bejelentő lapot a mustmennyiség megállapításánál. Minden termelőnek, aki a vonatkozó törvény feltételeinek eleget tett, igénye van 200 liter bor mennyiségre saját házi fogyasztására, amely mennyiség annak idején leírásba kerül. (Hivatalos.)

— Védekezés az influenza ellen. Október végével beköszöntött a nedves őszi időjárás, ami az eddigi tapasztalatok szerint megszokta hozni az influenzát is. Természetesen mindent el kell követnünk, hogy komolyabb elterjedésének gátat vessünk meg idejekorán. Az influenzát főként az egyéni védekezéssel lehet leküzdeni. Itt adjuk a szükséges tudnivalókat. 1) Az influenza lázzal és a felső légutak (orr, torok, gége) hurutjával kezdődik megbetegedés, amelyhez sokszor szövődmények (tüdő, mellhártya, középfülgyulladás) járulnak. 2) Az influenzát az orrból, torokból, orrfurás, tüszentes, köhögés által kikerülő váladék terjeszti. Éppen ezért nemcsak a levegő újjan terjed, hanem terjedhet ilyen váladékkal szennyezett kéz, zsebkendő és egyéb tárgyak útján is. 3) Óvakodni kell a meghűléstől, mely a szervezetet legyengíti és elősegíti a megbetegedést. Nátha, rekedtség, torokfájás, köhögés, láz jelentkezése esetén forduljon mindenki orvoshoz, mert nagyon fontos, hogy a beteg már a baj keletén megelőző gyógykezelésben részesüljön. 4) Tüszentesnél és köhögéskor tartsa mindenki zsebkendőjét az orra és a szája elé. A használt zsebkendőt forró vízben, vagy méginkább forró lugban kell kifőzni. 5) Aki köhögéskor és tüszenteskor kezét tartja az orra és a szája elé, az kezét azonnal szappanos vízben mossa meg. Aki náthás és köhög, kerülje a felesleges kézfogásokat. 6) A járvány terjedését nagyon elősegítik a köpetek. Tartózkodjék mindenki attól az izléstelen, rossz és veszélyes szokástól, hogy nyilvános helyeken, utcákon köpködjön. Köpni csak zsebkendőbe, vagy köpöcsészába szabad, mely utóbbit luggal és szódával gyakran kell tisztogatni. 7) Lázas, náthás, köhögős beteget ne látogassunk, mert nemcsak a látogató betegedhet meg, hanem másokra is átragadhat a betegség. Az ilyen beteg gyermeket ne engedjük iskolába. 8) Aki náthás, köhög, sokat tüszent, ne menjen társaságba, színházba, táncmulatságba, mozgófényképszínházba, kávéházba, gyűlésekre, stb. és ha sürgős ügye nincs, ne keresse fel a hivatalokat, általában kerülje a zsúfolt helyiségeket, a tömeges gyűléseket. 9) Élelmiszerüzletekben a kiszolgálók kezüket állandóan tartsák tisztán és orrfurás, köhögés, tüszentes után azt azonnal mossák

meg. 10) Gondoskodni kell arról, hogy a lakás, iroda, műhely, stb. mindenkor megfelelő módon szellőzött legyen. 11) Nemcsak téves, hanem káros is az a felfogás, hogy az alkohol (sör, bor, pálinka) és az erős dohányzás megakadályozza az influenza-megbetegedést. Az alkohol túlzott élvezete gyengíti a szervezetet és elősegítheti az influenza szövődőmennyecinek fejlődését.

— Bat'a lapja a helyzetről. Bat'a lapja a Zlín, legutóbbi számában a nyugati hatalmaknak számílt nyult be Csehszlovákiának a béke érdekében hozott áldozatai miatt. Ha a nyugati hatalmak tényleg meg akarják akadályozni Európa politikai zűrtését, kötelesek Csehszlovákiát új gazdasági gazdasági elölfejtételeihez segíteni. Elsősorban meg kell fizetniük a fegyverkezés és erődítési költségeket és az új gazdasági élet felépítésének költségeit, át kell továbbá venniük a csehszlovák államadóságok kamat- és törlesztési terheit. Az új csehszlovák állami költségvetés nem fogja tuhatadni a 4 milliárdos összeget

— írja a lap. — Nagybritánia államadósága 7400 millió font és költségvetése egymilliárd font. Az említett összeg, ami Csehszlovákiának adandó lesz 3,3 százaléka az angol államadóságnak és másfél százaléka a költségvetési összegnek. Ez az ára annak, hogy az angol impérium és Franciaország a békét megszerezhették és megteremtették annak lehetőségét, hogy sikeres gazdasági munkával gazdaságukat emelheessék. Mi feláldoztuk magunkat, — írja a Zlín, — hogy a nyugati államok számára a zavartalan munkát gazdasági életükben megmenthessük. Ezzel nemcsak milliárdokat takarítottunk meg nekik, de milliókra menő emberéletet és a nemzeti vagyon milliárdjait.

— Hatalmas autószerencsétlenség. A kálmái országúton kedden délelőtt halálos szerencsétlenség történt. Hruska újbari autótulajdonos Léváról hazafelé robogott, míg Kreko Sándor újbari cipész motorkerékpárján Léva felé jött. Hruska szabályszerűen haladt az országúton és a szembe jövő Kreko motorkerékpárját nyílegyenes irányban neki vezetette az autónak, amelynek már nem volt ideje kitérni a veszedelem elől. Az összeütközésnek borzalmas hatása volt. Kreko Sándor szétroncsolt koponyával holtan terült el az országúton és az agyveje kifolyt. Az összeütközés az autót az utmenti árokba dobta s az autó természetesen erősen megrongálódott, eleje teljesen összetört. Hruskának szerencsére komolyabb baja nem történt. Az a hír terjedt el, hogy Kreko valószínűen öngyilkossági szándékból idézte volna elő a szerencsétlenséget.

— Adóhatáridők meghosszabbítása. A prágai pénzügyminisztérium tekintettel a rendkívüli viszonyokra az az adóhatáridők meghosszabbítására vonatkozóan a következő előírásokat adta ki: Az egyenesedőkre a forgalmi és fényüzési adóra vonatkozóan a törvény vagy a hatóságok által a kivételi, fellebbezési és büntető eljárásokban megállapított adó határidők, amelyek 1938 szeptember 28-án kezdődtek és e napon még nem jártak le, valamint azok, amelyek szeptember 28-án vagy asután kezdődnek és 1938 november 30-á előtti járnak le, 1938 november 30-ig meghosszabbítatnak ama adófizetőkre vonatkozóan, akik az államvédelmi bizottság idején tényleges katonai szolgálatot teljesítettek vagy teljesítettek, akik a véderőtörvény §-a alapján különböző ténykedéseket végeznek, akik a hadseregben önkéntes egészségügyi szolgálatot teljesítettek, akik az államvédelmi őrségekben szolgálatot teljesítettek, továbbá mindazok, akik a hadseregbe vannak beosztva szolgálatára, amennyiben az előbbi előírások rájuk nem vonatkoznak. A pénzügyminisztérium továbbá elrendelte az összes alantás pénzügyi hatóságoknak, hogy a lehető legmeheszebben jöndulattal tegyenek eleget az előbbi fől nem sorolt más személyek határidő meghosszabbítási, vagy mulasztást igazolási individuális kérelmüknek, ha kérelmüket a rendkívüli körülményekre való hivatkozással indokolják.

— A NŐI SZÉPSÉG TIZPARANCSOLATA. 1) Ne becsüld le és ne becsüld túl szépségedet. 2) Ne mulass nagyon. Semmi sem olyan káros az egészségre és szépségre, mint a nagy mulatós élet. 3) Evésben és ivásban tarts mértéket. 4) Ne házasodj meg túlkorán. Az anya és a fiatalasszony kötelességei túl súlyosak egy fiatal szervezetre. 5) Kerüld a dohányt és a szeszt. 6) Ne hallgass a hiszeledőkre. 7) Ne sportolj túlzottan. 8) Ne essél kétségbe az öregség közeledtére és ne viselkedj 40 éves korodban úgy, mintha 18 éves volnál. 9) Ne fedd a hajadat. 10) Ne fedd magadat. Egy kis pirosító az ajakra és egy kis puder az arcra tökéletesen elegendő.

Rossz fogait a legjobban és legolcsóbban kikezeli és rendbehozza BODÁNSZKY IRÉN vizsgázott fogtechnikus Levice, Főter.

— A RÁDIÓMŰSORT lapzártáig nem kaptuk meg, így azt nincs módunkban közölni. Olvasóink szíves elnézését kérjük.

FELHÍVÁS!

Szeretettel felkérjük Léva város közönségét, hogy a lévai jétékony egyesületek között segítők akciójához használt ruhaneműekkel — cipő, ág- és fémhártya — járuljon hozzá. A szíves adományokat részben cserkészfiúk fogják összegyűjteni szerdán, nov. 2-án és csütörtökön 3-án, d. u. 2-4 óra között. Továbbá pedig az egyetek képviselői veszik át d. e. 10-12 óra között a Masaryk-utcai dr. Frommer házban. A közös bizottság nevében: Dr. Boleman Jánosné elnök.

Az anyakönyvi hivatal bejegyzése.

Születések. Dr. Nemes László Vörös Mária Paula leánya Mária Terézia — Novotný József Ullmann Márta halva született fia — Holy Lajos Sinder Irén Viola fia Iván Lajos — Bátorvsky János Fudák Zsuzsanna fia László — Benyes Sándor András Erzsébet leánya Erzsébet — Mikula József Horváth Irén leánya Ilona Erika — Grolmus Erzsébet fia Gyula Ottó — Horváth Lajos Polják Erzsébet leánya Valéria Ilona.

Házasságok. Mezei János felekezetenküli Lázár Julia felekezetenküli — Obert László rk. Pejko Mária ág. hitv. ev.

Halálozások. Kuszy Pál 28 éves — dr. Gellényi Miksa 82 éves — özv. Wassermann Béláné szül. Weisz Eugénia 45 éves — Hajzel János 86 éves — Bugri István 15 éves — Kalapos Anna 56 éves Sedivy János 29 éves — Bielik Miroslav 8 napos.

BESZÉDMODOR

A szó a lélek csatornája: az érzés, a gondolat, ha nem gátolják, a szavakon át kibuggyan és kihívja a választ. Párbeszédben és ha többen szólnak, alakul ki a társalgás nyelve. A beszéd, az emberi nyelv — érzés és értelem dadogó vagy bűvös crejű megnyilatkozása — előszóban is koronként változik, fejlődik, elfajul, mint annak művelt beszűrődése, az irodalmi nyelv. A beszéd az embernek éppen olyan kivételes tulajdonsága, mint a gondolkodás, mely a természet minden más élő részétől megkülönbözteti és sorsát az állati lét fölébe emeli. Erre gondolva, csak áhitattal szabadna szánkat szóra nyitnunk, különösen, ha társalgunk, hiszen a társalgási beszélgetés már több, mint a kényszerű nyelvi érintkezés. A társalgás nem a munka, az adás-vétel, a kegyérhajszja színhelye, hanem deris, vagy komoly szellemi érintkezés alkalma. Az ó-görögök művészetétől, esztétá-felfogástól átitatott élete tudta értékelni valójában a társalgást és a symposion igazi gyönyörűség lehetett. A franciák, akik megteremtették a társalgási szindarabot, közelítették meg leginkább az ó-görögök beszélgetésének művészetét, de a jelenkor léha felfogása és társalgási életének fonákja valósággal korcs és elferdített, idegen szavakkal szepítés tolvajnyelvű silányította a társalgók beszédét.

Röpke szemelgetéssel izeljük meg a magyar beszéd nyelvét különböző korokban, hogyan fejlődött-hanyatlott, hadd érezzük hol édes, zamatos, hol fanyar ízűt, nehézkés csikorgását, meg zengő ritmusát, duruzsoló muzsikáját és friss színt, üdítő illatát, különösen csiláló fényét. Lapozzuk régi és új könyvek sárgult, meg még majdnem nyomdafestékszerű leveleit, hiszen azok az írók, akik saját koruk beszélgetéseit költötték betűbe, adhatnak csak ízelőt abból, milyen lehetett a társalgók nyelve más-más időben, változva az erkölcsi tükrében, a divat vetületében.

Legrégibb nyelvemlékeink a 13. század elejéről valók, a társalgás nyelvének nyomait még addig sem mehetünk vissza. Kutassa a nyomokat az előbeszéd történetének írója, mi csak a társalgási nyelv változásainak viládozó filmjét pergetjük ill le.

„Comoedia Baiasi Mennihart arutatasarol...“ a címe az 1569-ben, Abrudbányán nyomtatott 16. századi drámai szatirának, amely kortársainak nyelvét viszi színpadra párbeszédeiben. Kiadója Székelyfehérvári Karádi Pál unitárius szuperintendens. Az irodalomtörténet szerint: „... a szereplők szószaporítás nélkül, az életnek egyszerű nyelvén beszélnek“ és ezek a szereplők a szerző kortársait viszik a játékszínre. A régebbi szindarab így őrzi az élet akkori egyszerű nyelvét:

KÖZBESZÓLÓK:

Kasza Mátvás, Szénási István, Balassa Menyhért

Kasza Mátvás: Gotthelf, gotthelf, kegyelmes uram! Jól az német királ. Az nagy Iszterre mondom, azt hiszem, hogy jóval jó Szénási. Imhol vagyon! Megjött Bécsből.

Balassa Menyhért: Az nagy Iszterre mondom, ne hozza csak jó választ, ismeg ugyan olyan könnyen elárulnám az kirát, mint az előbb nagy sokszor és im utólszor az erdéli vajdát.

Kasza M.: De azt hiszem, hogy meg lenne és módot is találhatnánk benne, hogy meg lehetne. Ha Magyarországon több Nagy-Bánya és Szatmár volna, az lenne jutalmunk.

Balassa M.: Pokolban is el kellene menni Bányáért és Szatmárért. De minden fejedelem oly, hogy el hagyja magát hitetni tanácsának, egy Iszternek, haszontalan érdeme nélkül, sőt inkább árutatásáért annit adna. De csak adná vissza az vajda az feleségemet és ahoz Munkácsot, kész volnék ismeg elárulnom és oda állnom. Sokkal inkább nagyobb haszonnal mehetnék oda, hogy semmit ide jöttem...

Bizony, a szépirodalomra szorúunk, mert naplók, emlékiratok, amelyek pedig némely párbeszédnek följegyzésével leginkább őrizhetők meg hitelesen a beszélgetés nyelvét, hivált ezidőben szükülködnek az ilyen részletekben. Kemény János erdélyi fejedelem önéletrajzában hiába böngészünk ilyen följegyzések után, az egész könyvben alig találunk egy ilyenféle részletre: „Teged, uram eszedért tanácsos nem tesznek...“ „hanem, hogy abbeli köteleeségedet háló gyanánt lévén, minél hamarabb megejtesse nek...“, ami az önéletrő élő szavait jegyzi fel. Károlyi Sándor naplójegyzetei rövid mondatok, párbeszédet hiába keresnénk közöttük.

Bethlen Miklósnak önéletrajzában már inkább akadnak följegyzett párbeszéd-részletek. Második házassága (1686) dolgában mondotta Naláczki komája: „Bizony nem hamar házasodott, mert hat esztendeje, hogy özevgyel és siratja azt a feleségét.“ Másutt ezt jegyzi fel:

„Teleki mondja: igenis, bezzeg valami rossz nyelvű ember mindent elfecsejten, valamely méltóságos ember és fötiszi ellen, aztán emez hosszú törvénnyel keresse becsületit (...) tégyenek kakastollas koszorut a fejébe, vigyék a pellengérhez, pálcázzák ott jól meg s hozzák vissza ide s kövesse az urat (...), tanujon minden fecsegő, rossz ember rajta.“ (A kipontozott részek durva szavait nem nyomathattuk ide.)

Ölőbb írja: „...mondja Teleki nékem: Tudja kegyelmed hát a dolog? Éa mondom: Én nem tudok semmi egyebet, hanem csak azt az egyet, hogy a mi dolguink már csak a szófogadás és a könyörgés, másé a parancsolás.“

Mikea Kelemen „Törökországi levelei“ ugyancsak emlékiratok, de sehol párbeszédet nem örökítenek meg. Legfeljebb II. Rákóczi Ferenc utolsó napjairól írván ezt a kis részletet: „Egynehányzoru kérdeztem, hogy mint vagyon? csak azt felelte (Rákóczi): Én jól vagyok, semmi fájdalmat sem érzek.“ (1735.)

A társalgási élet fejlődésével mindig törtétek, kapaszkodók, tülekedők lepték el a társalgási élet területét Faludi Ferenc „Udvari Embere“, amely a társalgási viselkedés és társalgás vezérkönyve, azt bizonyítja, hogy hajdan is így volt ez. „A beszéd közt eszedben és jól figyelemmel légy...“ írja a spanyol Gracian Boldisar nyomán Faludi a társalgásról, mert „beszélni tudni“ nemcsak mesterség, hanem „minden tudományoknak tudománya“. Faludi tanácsai azonban inkább a beszéd értelmére vonatkoznak.

Az 1794-ben megindult első pesti magyar folyóiratban, az Urániában jelent meg Kármán József híres regénye, a Fanni hagyományai, a wertheri érzéldőség tükröze. Ez a betegesen érzékeny közhangulat Angliából terjedt szerte, mint édeskés, mámorító illat és nemcsak Németországban, hanem az egész szegmelt Európában megfogta a „szépléleket“. A hölgyek könnyezve, mélabus ábrándozással olvasták a szentimentális irodalom alkotásait és az a hangulat uralkodott a társalgásban, alakította „művelt társalgó“ nyelvét. Kármán híven adja vissza kortársairól írt regényében ezt a nyelvet. Fanni így beszélget a népnapi táncos vendégség közben barátjával:

Teréz: Megint szomorkodik már oda kedve?

Fanni: Fáradt vagyok, lelkem Teresám! nem szomorú.

— Dicsőősegesen táncol az a Tai Józai. Ugy-e? Ugy száll, mint a gondolat, a taktust úgy tartja, mint mester. Lám, bezzeg, aki a városból jön...

Ezek itt csak úgy tántorognak, hol lépem szaggatják sarkantyujokkal, hol a lábujjamra hágnak, mint részegek, hol a térde-met koppanjták, hol a más párhoz csapnak, majd kiugrik az agyvelőm... De ő a levegőbe viszi táncosnéjét, azt hinné az ember, hogy uszik? Ugy-e?

Ma így kezdének ugyanezt a párbeszédet:

— Megint misz vagy.
— Frászt misz, strapac vagyok...

Építőtelek a város közepén cca 500 Cím a kiadóban.

Eladó Ladányi utca 7. számú ház. Bővebbet a kiadóban.

Eladók egyszerű ablakok, ajtók. Cím a kiadóban.

Pékmuhely üzlethelyiséggel, mely 45 éve áll fenn, azonnal bérbeadó Léván. Özv. Melferber Mórné, Behm utca 1.

Veszek használt szikvizés üveget. Paluska, szikvizgyáros Léva, Baross utca 4. (Volt Szegényház-sor.) 1013

Kiadó 2 szobából, konyhából és mellék-helyiségekből álló különálló ház. Cím a kiadóban. 1014

Kiadó butorozott szoba, Schoeller utca 14. Esetleg az egész ház (három szobás) bérbeadó. 1015

Kifutó fiu felvétetik. Hirschler, fűszerüzlet 1016

Eladó ház. Barsi utca 20. 1017

Kiadó 3 szobás ház kerttel, IV. utca, Szabadság utca. Érdeklődni Dr. Janovitsnál. 1018

Kiadó 2 szobás és 3 szobás komfortos lakás a Kasznárságban. Érdeklődni Kuna, Jókai utca 2. 1019

Eladó modernül berendezett emeletes családi ház Léván a polgári iskola mellett. Farkas utca 2. 1020

Kiadó különbejáratu butorozott szoba, azonnal. Holly utca 2. (Ujtelep, Középut.) 1022

Korai rózsaburgonya, Ella, valamint ősi rózsaburgonya teii eltevésre olcsón kapható Knappnál, dr. Steiner pince. 1021

HANGOS APOLLO MOZGÓ

Vasárnap 2, 4, 6, 8-kor, 2-kor néphelyárak Hétfőn, október hó 31-én este 8 óraker Kedden, nov. 1-én 2, 4, 6 és 8 óraker

Az idény legnagyobb slágere. A legkedvesebb magyarul beszélő zenés filmvígjáték, a magyar filmgárda legjobbjjai közreműködésével

HOTEL KIKELET...

Főszerepekben: Tökés Anna, Turay Ida, Komár Julia, Páger Antal, Kabos Gyula és Uray Tivadar. Ábrahám Pál zenéje.

Pénteken, november 4-én este 8 óraker Szombatban, november 5-én este 8 óraker Vasárnap, nov. 6-án 2, 4, 6 és 8 óraker

James Hilton világhírű regénye nyomán készült monumentális pazar kiállítású nagy film r e m e k m ű

A FEGYVER NÉLKÜLI LOVAG

Főszerepekben: Marlene Dietrich, Robert Donath és Herbert Lomas Gyönyörű orosz tárgyú nagy film, természetfelvételekkel és korhű kosztümökkel. Paramount hirdó.

Használja ki az őszi ültetés előnyeit és rendeljen **gyönyörű rózsáinkból!**

Nemes gyümölcsfák,
szőlőtövek és
gyökeres oltványok,
eperpalánták, stb.

nagy választékban:

Winter István

faiskolájában, Nové-Zámky.

Ár- és fajtajegyzék kívánatra ingyen!

Üzlet áthelyezés!

Építkezés tartamára fűszer, vas-
áru, radio, elektro, műszaki
üzletünket

a Bars megyei
Népbank előtt
felépített

ideiglenes helyiségbe

helyeztük át!

Hat évtized óta fennálló cégünk
további támogatását kérjük!

RADIO CENTRAL

KERN TESTVÉREK

Léva. Alapított 1881.

Első kézből vásárol

mindennemű órát- és ékszert

Steiner Testvérek-nél, Léva

Üzlet: Boleman patikával szemben.

Saját üzemünk: Mártonffy u. 9.

Svájci órák nagybani behozatala!
Sajátkészítményű ékszerek!!!

Varrógépet vásároljunk
szaküzletben, mert csak
szaküzlet nyújthat teljes
jótállást a varrógép jó és
megbízható minőségéért!

Gramofonok, és lemezek nagy
választékban!

Az összes gyártmányu
kerékpárok!

Baroska, Levice

J A W A A U T O - M O T O S E R V I C E

Szépirodalmi művek

nagy választékban kaphatók:

NYITRAI ÉS TÁRSA

könyvesboltjában — Léván:

Bibó Lajos: A gyerek	kötve	25.40
Harsányi: Zúgó Márton	kötve	31.20
Harsányi: Sacra Gorona	kötve	30.—
Cronin: Réztábla a kapu alatt	kötve	43.—
Karinthy: Tanár úr kérem	fűzve	13.—
Delmont: Örök rabságban	kötve	23.60
Kós Károly: Országépítő	kötve	31.20
Földi Mihály: A miniszter	kötve	23.40
Sinclair Lewis: A tékozló szülők	kötve	23.40
Sinclair Lewis: Dollár cápák	fűzve	24.70
Szücsné Lengyel Margit:		
Fogolytábor békében	kötve	37.70
Móricz: Mig uj a szerelem	kötve	35.10
Kádár Lajos: Tyukász Péter	fűzve	26.40
Roger Martin Du Gard: Vén Európa	kötve	28.60
Gróf Apponyi Albert:		
Élmények és emlékek	kötve	36.—
Ernst Sommer: Kelt Granadában 1924	kötve	31.20

hangos
MOZGÓ
ORIENT

Okt. 30-án, vasárnap 2, 4, 6 és 8.15 órákor
Okt. 31-én, hétfőn 8.15 órákor
Nov. 1-én, kedden 2, 4, 6 és 8.15 órákor

Az amerikai filmgyártás legnagyobb szenzációja

TARANTELLA

A SPANYOL KÉMMŐ

Janetta Mac Donald messze felülmúltja Rose Marie — Orgonavirágzás sikerét — partnere
Allan Jones a remekhangú tenorista. — Felejthetetlen élmény. — R. Frimml zenéje!

Nyomatott Nyitrai és Társa könyvnyomdájában, Léván